

Valtioneuvoston julkaisusarja 16 | 2018

Ulkoministeriön tulevaisuuskatsaus

SUOMI VAIKUTTA MUUTTUVASSA MAAILMASSA

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Valtioneuvoston julkaisusarja 16/2018

Suomi vaikuttaa muuttuvassa maailmassa

Ulkoministeriön tulevaisuuskatsaus

Ulkoministeriö

ISBN: 978-952-287-590-7 (PDF)

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2018

Kuvailulehti

Julkaisija	Valtioneuvosto	04.06.2018	
Tekijät	Ulkoministeriö		
Julkaisun nimi	Suomi vaikuttaa muuttuvassa maailmassa Ulkoministeriön tulevaisuus katsaus		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Valtioneuvoston julkaisusarja 16/2018		
ISBN PDF	978-952-287-590-7	ISSN PDF	2489-8015
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-590-7		
Sivumäärä	17	Kieli	suomi
Asiasanat	ulkopolitiikka, kansainvälinen yhteistyö, turvallisuus, taloudelliset ulkosuhteet, kauppapolitiikka, kehityspolitiikka, tulevaisuus, tulevaisuus katsaus		
Tiivistelmä	<p>Tässä katsauksessa tarkastellaan kansainvälisen politiikan vakiintuneiden toimintamallien murtumista ja niihin liittyviä mahdollisuuksia ja jännitteitä. Katsaus valottaa sitä, miten murrokset vaikuttavat Suomen ja Euroopan kansainväliseen asemaan, ja miten Suomen tulisi huomioida nämä muutokset ja niiden seuraukset omassa ulkopoliitikassaan seuraavien viiden vuoden aikana. Keskeisiä kansainvälisiä suhteita muokkaavia muutostekijöitä ovat valtasuhteiden murrokset, teknologinen kehitys, ei-valtiollisten toimijoiden vahvistuminen, vaikutuskeinojen monimuotoistuminen sekä globaalin keskinäisriippuvuuden jatkuva kasvu.</p> <p>Suomi yhdistää ulkopoliitikassaan muutoksiin vaikuttamisen ja sopeutumisen. Nopeasti muuttuvassa maailmassa omien arvojen – ihmisoikeudet, demokratia, oikeusvaltioperiaate – edistäminen on entistä tärkeämpää. Suomen tuloksellinen toiminta kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän, konfliktien ehkäisyn ja rauhanvälityksen tukemiseksi edellyttää pitkän aikavälin strategiaa, aloitteellisuutta ja riittäviä resursseja. Toimintaympäristön muutokset korostavat EU:n keskeistä merkitystä Suomen turvallisuudelle ja hyvinvoinnille. Suomi toimii EU:n ulkoisen toiminnan johdonmukaisuuden ja globaalin vaikuttavuuden lisäämiseksi. Suomi vahvistaa kauppa- ja poliittisia suhteita Afrikkaan, jonka kehitys on yksi tulevaisuuden kohtalonkysymyksistä.</p>		
Kustantaja	Ulkoministeriö		
Julkaisun jakaja/ myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Statsrådet	04.06.2018	
Författare	Utrikesministeriet		
Publikationens titel	Finland påverkar i en föränderlig värld Utrikesministeriets framtidsöversikt		
Publikationsseriens namn och nummer	Statrådets publikationsserie 16/2018		
ISBN PDF	978-952-287-590-7	ISSN PDF	2489-8015
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-590-7		
Sidantal	17	Språk	finska
Nyckelord	Utrikespolitik, internationellt samarbete, säkerhet, externa ekonomiska relationer, handelspolitik, utvecklingspolitik, framtidsöversikt, framtid		
Referat	<p>I denna översikt granskas hur den internationella politikens etablerade strukturer löses upp och vilka möjligheter och spänningar detta medför. Översikten belyser hur omvälvningarna påverkar Finlands och Europas internationella ställning och hur Finland bör beakta dessa förändringar i sin egen utrikespolitik under de närmaste fem åren. De faktorer som allra mest påverkar de internationella relationerna är omvälvningar i maktförhållandena, den tekniska utvecklingen, icke-statliga aktörer som blir allt mer inflytelserika, att påverkansmetoderna blir allt mångsidigare och att världens länder blir allt mer beroende av varandra.</p> <p>Finland både påverkar och anpassar sig till förändringarna. Vikten av att försvara våra värderingar – mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstatsprincipen – accentueras i en värld som är i ständig och snabb förändring. Finlands verksamhet för att stärka det internationella regelbaserade systemet, för att förebygga konflikter och främja fredsmedling förutsätter långsiktiga strategier, initiativrikedom och tillräckliga resurser. Förändringarna i omvärlden framhäver EU:s betydelse för Finlands säkerhet och välfärd. Finland bemödar sig om att öka samstämmigheten i EU:s yttre åtgärder och stärka EU:s globala inflytande. Finland stärker sina handelsrelationer och politiska relationer till Afrika, vars utveckling är en av framtidens ödesfrågor.</p>		
Förläggare	Utrikesministeriet		
Distribution/ beställningar	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Description sheet

Published by	Finnish Government		04.06.2018
Authors	Ministry for Foreign Affairs		
Title of publication	Finland acts in a changing world Futures Review of the Ministry for Foreign Affairs		
Series and publication number	Finnish government publication series 16/2018		
ISBN PDF	978-952-287-590-7	ISSN (PDF)	2489-8015
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-590-7		
Pages	17	Language	Finnish
Keywords	Foreign policy, international cooperation, security, external economic relations, trade policy, development policy, futures review, future		
<p>Abstract</p> <p>This review looks at disruptive developments in international relations and the opportunities and tensions related to them. The review examines the impact of these transformations on the international position of Finland and Europe, and suggests how Finland should address the changes and their repercussions in its foreign policy in the next five years. The key drivers of change shaping international relations include major geopolitical shifts, technological development, the strengthening role of non-state actors, diversification of tools of influence, and continuing growth of global interdependence.</p> <p>Finland combines exercise of influence on and adaptation to changes in its foreign policy. In the rapidly changing world, the promotion of our values –human rights, democracy, rule of law – is increasingly important. Finland’s contribution to the strengthening of the international rules-based system, prevention of conflicts and mediation calls for a long-term strategy, initiatives and sufficient resources. Changes in the operating environment underline the importance of the EU for Finland’s security and well-being. Finland works to enhance the consistency and global impact of the EU’s external action. Finland strengthens trade and political relations with Africa, whose development is one of the most crucial issues shaping the global future.</p>			
Publisher	Ministry for Foreign Affairs		
Distributed by/ Publication sales	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

LUKIJALLE	9
1 Kansainväliset toimintamallit ovat murroksessa	10
1.1 Yhteisiä normeja kyseenalaistetaan kilpailun kiristyessä.....	10
1.2 Monenkeskinen yhteistyö on välttämätöntä	11
1.3 Teknologian kehitys muuttaa ulkopoliittikka	11
1.4 EU:n toimintaa vahvistetaan yhtenäisyyden rakoilla	12
2 Suomi toimii aloitteellisesti kansainvälisissä kysymyksissä	14
2.1 Ulkopoliittikka perustuu arvoihin, johdonmukaisuuteen ja omaan esimerkkiin	14
2.2 Toimiva kansainvälinen sääntöpohjainen järjestys on Suomen etu	14
2.3 Tavoitteena globaalisti vaikuttava unioni	15
2.4 Suomi on vahvempi turvallisuuden tuottaja	15
2.5 Suomi on aloitteellinen pohjoisella alueella ja naapurustossamme	16
2.6 Laajempaa kumppanuutta Afrikassa.....	16
2.7 Aasian nousu edellyttää läsnäolon lisäämistä alueella	16

LUKIJALLE

Tässä katsauksessa tarkastellaan kansainvälisen politiikan toimintaympäristön muutosta ja siihen liittyviä mahdollisuuksia ja jännitteitä. Katsaus valottaa sitä, miten murrokset vaikuttavat Suomen ja Euroopan kansainväliseen asemaan ja miten Suomen tulisi huomioida nämä muutokset ja niiden seuraukset omassa ulkopoliitikkassaan seuraavan viiden vuoden aikana.

Suomen laajempaa toimintaympäristön muutosta käsitellään 15 muutostekijäkortissa, jotka esittelevät tulevaisuuden toimintaympäristön keskeisiä muutoksia ja epävarmuuksia. Muutostekijäkortit on laadittu kaikkien ministeriöiden yhteistyönä. Ilmiöt ja muutokset läpäisevät koko yhteiskunnan; niin ikään ratkaisut edellyttävät eri tahojen tiivistä yhteistyötä.

Suomen ja suomalaisten paikkaa maailmassa määrittää entistä enemmän globaalin keskinäisriippuvuuden tiivistyminen, kansallisvaltion, demokratian ja kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän kasvavat haasteet, teknologisen kehityksen ja digitalisaation tuomat toimintatapojen muutokset sekä valtioiden ja alueiden muuttuvat voimasuhteet.

Menestyäkseen Suomi tarvitsee kykyä analysoida ja ennakoida kansainvälisiä kehityskulkuja sekä vaikuttaa niihin. Muuttuvassa maailmassa ulkoministeriöllä on keskeinen rooli Suomen ja suomalaisten turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäjänä. Kansainvälisen toimintaympäristön muutokset vaativat edustustoverkkomme laajentamista. Ulkoasianhallinto kehittää jatkuvasti toimintatapoja, rakenteita ja henkilöstön osaamista. Hyvin valmistautuneina ja vahvistetuilla resursseilla pärjäämme muutosten keskellä.

Kesäkuussa 2018

Matti Anttonen
Ulkoministeriön valtios sihteeri

1 Kansainväliset toimintamallit ovat murroksessa

1.1 Yhteisiä normeja kyseenalaistetaan kilpailun kiristyessä

Euroopan ja Yhdysvaltojen globaali vaikutusvalta heikentyy suhteellisesti. Vaurastunut Kiinan pyrkii lisäämään kansainvälistä painoarvoaan. Muutkin valtiot, kuten Venäjä, hakevat itselleen merkittävämpää asemaa. Kiina ja Venäjä haastavat länsimaiden yhtenäisyyttä ja toimintakykyä.

Sitoutuminen universaaleihin ihmisoikeuksiin, demokratiaan ja oikeusvaltioon on heikentynyt. Kansainvälinen liikkuvuus, digitaalinen tiedonvälitys ja sosiaalinen media ovat muuttaneet maailmaa pysyvästi. Monessa maassa tämä nähdään uhkana maan sisäiselle järjestykselle. Usein muutosta yritetään torjua nationalistisella retoriikalla tai lisäämällä kansalaisiin kohdistettua valvontaa. Tulevina vuosina yksi suurista haasteista on vakuuttaa kansainväliset toimijat ihmisoikeussitoumusten merkityksestä hyvinvoinnin, vakauden ja kestäväen kehityksen tuottajina.

Suomen kannalta on tärkeää, että Yhdysvallat ja EU kykenevät määrittämään yhteiset tavoitteet ja toimimaan yhdessä, jotta transatlanttinen yhtenäisyys ja vaikutusvalta eivät heikkenisi. Yhdysvallat haastaa erityisesti kaupanormistoa. Taloudellisen voimapolitiikan yleistymisellä – esimerkiksi kaupan esteiden lisäämisellä tai taloudellisten riippuvuussuhteiden hyväksikäytöllä – on kielteisiä vaikutuksia Suomen kaltaisille maille.

Taloukasvu on nostanut satoja miljoonia ihmisiä äärimmäisestä köyhyydestä ja elinolosuhteet ovat parantuneet lähes kaikkialla maailmassa. Samalla maiden välinen ja sisäinen vaurauden epätasainen jakautuminen ja yhteiskunnallinen eriarvoisuus jatkavat kasvuaan ja aiheuttavat epävakautta. Myös teknologian tuomat hyödyt jakautuvat epätasaisesti.

Väestönkasvu keskittyy yhä voimakkaammin Afrikan ja Etelä-Aasian köyhimpiin maihin. Ilmastonmuutos vaikeuttaa elinoloja monilla alueilla ja voi, yhdessä muiden tekijöiden kanssa, kiihdyttää muuttoliikettä lyhyelläkin aikavälillä.

Konflikteista on tullut pitkäkestoisia ja vaikeammin ratkaistavia, erityisesti Lähi-idässä. Viime vuosina humanitaarisen avun tarve on konflikteista, pakolaisuudesta ja ilmastonmuutoksesta johtuen noussut ennätysuureksi. Konfliktit toimivat usein kasvualustana ääriajattelulle sekä kiihdyttävät muuttoliikettä. Eurooppa, Lähi-itä ja Afrikka vaikuttavat merkittävästi toistensa tulevaisuuteen.

Pohjoisen alueen geopoliittinen ja taloudellinen merkitys kasvaa. Ilmastonmuutoksen eteneminen saattaa johtaa kasvavaan meriliikenteeseen ja hiilivetyvarantojen hyödyntämiseen arktisilla alueilla. Venäjän ja muiden perinteisten pohjoisten toimijoiden lisäksi Kiina ja muut Aasian maat ovat kiinnostuneet alueesta.

1.2 Monenkeskinen yhteistyö on välttämätöntä

Ilmastonmuutos ja ympäristön pilaantuminen, äärimmäinen köyhyys, eriarvoistuminen, epätasaiseen väestönkehitykseen ja hallitsemattomiin muuttoliikkeisiin liittyvät ongelmat sekä väkivaltaisen radikalisoitumisen ja terrorismin kasvu ovat haasteita, joihin voidaan parhaiten vastata monenkeskisellä yhteistyöllä.

Monenkeskisellä yhteistyöllä on saatu aikaan merkittäviä neuvottelutuloksia: Agenda 2030 ja sen sisältämät kestävä kehityksen tavoitteet sekä Pariisin ilmastopimus. Valtioiden yhteistyö kansalaisjärjestöjen, yritysten ja yksittäisten mielipidevaikuttajien kanssa auttoi niiden aikaan saamista. Ilmastopimus ja kestävä kehityksen tavoitteiden toteutuminen vaatii kaikilta valtioilta sekä yhteiskuntien kaikilta toimijoilta sitoutumista ja toimenpiteitä.

Monenkeskisten järjestöjen toimintaan liittyy kuitenkin merkittäviä haasteita ja eturistiriitoja. Sitoutuminen YK:n peruskirjan periaatteisiin ja arvoihin on heikentynyt. Ilman uudistamista YK ei pysty vastaamaan yhteisiin haasteisiin.

Yksittäisten ihmisten, järjestöjen, kaupunkien, yhteisöjen ja yritysten rooli kansainvälisen agendan muokkaajana, normien määrittäjinä ja sopimusten itsenäisempinä toimeenpanijoina kasvaa. Samalla toimijoiden lisääntyminen ja monimuotoisuus voivat vaikeuttaa esimerkiksi kaupan säännöistä sopimista. Valtioiden määräävä asema neuvotteluissa ei ole itsestään selvä kaikilla aloilla tulevaisuudessa.

1.3 Teknologian kehitys muuttaa ulkopolitiikkaa

Taloukasvun ja ilmastopolitiikan päämäärien yhteensovittaminen on yksi tulevaisuuden keskeisimmistä globaaleista kysymyksistä. Digitalisaatio ja tekoälyn kehittyminen mahdollistavat resurssien tehokkaamman käytön. Ihmiskunta tarvitsee kiertotalouden ja puhtaamman teknologian voimakasta kehittämistä ja nopeaa käyttöönottoa.

Teknologiaa voidaan käyttää hyvinvoinnin, turvallisuuden ja läpinäkyvyyden edistämiseen. Toisaalta teknologiaa hyödynnetään sortotoimiin, terrorismiin ja disinformaation

levittämiseen. Kyberympäristö ja tekoäly vaikeuttavat hybriditoiminnan vastuutahojen määrittelyä. Kehittyneitä aseteknologiaa ja joukkotuhoojaseita saattaa päätyä ei-valtiollisille toimijoille entistä helpommin. Tekoälyn käyttöönoton vaikutuksia ei täysin vielä tiedetä. Teknologia vaikuttaa merkittävästi tulevaisuuden uhkiin ja ulko- ja turvallisuuspolitiikan sisältöihin sekä edellyttää toimintatapojen muutosta.

Teknologinen kehitys etenee nopeasti yksityisten yritysten johdolla. Yleisten käytäntöjen ja yhteisten normien luomisessa valtioiden ja kansainvälisten järjestöjen kumppaneita ovat teknologiayritykset ja yhteisöt. Universaaleja arvoja haastavien valtioiden kansainvälisen painoarvon lisääntyminen vaikeuttaa uusista normeista sopimista. Normistoa rakennettaessa haetaan tasapainoa taloudellisten intressien, turvallisuusuhkien ehkäisemisen ja demokraattisen, avoimen yhteiskunnan arvojen välillä.

1.4 EU:n toimintaa vahvistetaan yhtenäisyyden rakoilla

Euroopan unionin on kannettava enemmän vastuuta kansainvälisestä kehityksestä tilanteessa, jossa Yhdysvaltojen ulkopolitiikka on muuttunut valikoivammaksi. Samalla EU:n rakoileva yhtenäisyys ja sen keskeisten arvojen kyseenalaistaminen ja oikeusvaltiokehityksen suunta joissakin jäsenmaissa heikentävät sen kansainvälistä toimintakykyä. Unionin toimintakyvyn parantaminen tarkoittaa käytännössä eritahtisen yhteistyön vahvistumisesta seuraavien vuosien aikana. Unionin laajentuminen ei saa heikentää EU:n arvopohjaa ja toimintakykyä. Britannian ero muuttaa EU:n sisäistä dynamiikkaa, vaikuttaa politiikan sisältöihin ja painoarvoon.

EU-kansalaisten turvallisuudentunnetta on heikentänyt väkivaltainen radikalisaatio, terrorismi ja voimakas muuttoliike sekä toisaalta talouden murrokset ja niiden aiheuttama epävarmuus. Populistiset liikkeet ovat voimistuneet ja jäsenmaiden keskinäinen solidaarisuus on heikentynyt. EU:n ja sen jäsenmaiden on vastattava kansalaisten turvallisuushuoliin unionin arvojen pohjalta.

EU:n itäisessä naapurustossa Venäjän riskejä kaihtamattoman ja kansainvälisiä normeja kyseenalaistavan lähestymistavan muutoksesta ei ole nähtävissä merkkejä. Venäjän ja lännen suhteet voivat pysyä jännittyneinä pitkään.

EU:n eteläisessä naapurustossa unionin keskeisiä välineitä köyhyyden vähentämisessä, konfliktien ennalta ehkäisemisessä ja muuttoliikkeen perussyihin vaikuttamisessa on harjoittaa johdonmukaista kehitys-, kauppaa- ja investointipolitiikkaa.

KANSAINVÄLISEN POLITIIKAN TOIMINTATAPOJA MUUTTAVAT TEKIJÄT

- **Valtioiden ja alueiden muuttuvat voimasuhteet:** Suurvaltasuhteiden dynamiikka muuttuu ja länsimaiden suhteellinen asema ja vaikutusvalta kansainvälisessä järjestelmässä pienenevät.
- **Teknologisen kehityksen seuraukset:** Teknologinen kehitys esimerkiksi tekoälyn, informaatio- ja avaruusteknologian aloilla on nopeaa, vaikeasti ennakoitavaa ja vaikutuksiltaan laajaa. Energiateknologian kehitys vaikuttaa valtasuhteisiin.
- **Ei-valtiollisten toimijoiden vahvistuminen:** Yksilöt, yritykset, kaupungit, uudet kansainväliset yhteisöt ja verkostot vaikuttavat kansainvälisiin asioihin ja normeihin jatkuvasti enemmän ja itsenäisemmin.
- **Vaikutuskeinojen monimuotoistuminen:** Ulkoisen ja sisäisen, kaupallisen ja poliittisen, yksityisen ja valtiollisen toiminnan kentät ja toimintatavat sekoittuvat ja hämärtävät toiminnasta vastuussa olevan tahon määrittelyä.
- **Kansainvälisen keskinäisriippuvuuden jatkuva kasvu:** Keskeisimpiin yhteisiin haasteisiin kuten ilmastonmuutokseen vaikutuksineen ei mikään valtio onnistu vastaamaan yksin.

2 Suomi toimii aloitteellisesti kansainvälisissä kysymyksissä

2.1 Ulkopolitiikka perustuu arvoihin, johdonmukaisuuteen ja omaan esimerkkiin

- Yleismaailmallisten ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen edistäminen on Suomen ulkopolitiikassa entistä tärkeämpää. Oma esimerkki lisää toiminnan uskottavuutta.
- Yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ovat Suomelle tärkeitä ulkopolitiikan tavoitteita. Naisten ja tyttöjen aseman edistäminen on sekä itseisarvo että väline rauhan ja hyvinvoinnin edistämiseksi.
- Turvallisuus-, kaupp- ja kehityspolitiikan tavoitteiden johdonmukaisuus tehostaa toimintaamme. Kestävän kehityksen tavoitteiden edistäminen on keskeinen osa Suomen ulkopolitiikkaa. Suomi on globaalia vastuuta kantava maa. Kehitysyhteistyömäärärahojen tason nostaminen on välttämätöntä; on laadittava uskottava suunnitelma 0,7 BKT:sta tason saavuttamiselle.
- Pohjoismaat ovat Suomelle tärkeä viiteryhmä esimerkiksi avoimuuden, tasa-arvon, kestävän kehityksen ja kansalaisvaikuttamisen edistämiseksi. Pohjoismaisuutta hyödynnetään tehokkaammin ulkopolitiikassa.

2.2 Toimiva kansainvälinen sääntöpohjainen järjestys on Suomen etu

- Suomi on sitoutunut YK:n universaaleihin arvoihin ja toimii kansainvälisen oikeuden ja ihmisoikeuksien vahvistamiseksi sekä rankaisemattomuuden lopettamiseksi. Edellytämme kaikilta valtioilta sitoutumista yhteisiin normeihin ja niiden toimeenpanoon.
- Suomi on aloitteellinen YK-järjestelmän uudistamisessa ja vahvistamisessa.
- Ratkaisujen löytämiseksi yhteyksiä ja vuoropuhelua kehitetään valtioiden ohella myös yksilöiden, järjestöjen, yritysten ja yhteisöjen kanssa.

2.3 Tavoitteena globaalisti vaikuttava unioni

- EU on Suomen tärkein viiteryhmä. Suomi toimii EU:n ulkoisen toimintakyvyn ja yhtenäisyyden vahvistamiseksi. Yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tehostamiseksi EU:n tulisi esimerkiksi käyttää useammin määräenemmistöpäätösmenettelyä.
- Suomi osallistuu EU:n puolustusyhteistyöhön ja EU–Nato yhteistyöhön sekä niiden kehittämiseen.
- Suomi painottaa EU:n kehityspolitiikan tavoitteina köyhyyden poistamista, eriarvoisuuden vähentämistä ja kestävästä kehitystä. EU:n kehitysyhteistyötä ja -politiikkaa kehitetään tiiviimmin osana unionin ulkosuhteita.
- Suomi toimii EU:n kauppapoliittisen toimintakyvyn vahvistamiseksi ja tukee unionisopimusten solmimista muiden maiden ja alueiden kanssa.
- Suomi valmistautuu eriytyvän integraation mahdollisuuteen. Omien arvojen ja etujen puolustamiseksi Suomen tulee olla mukana kaikissa niissä kokoonpanoissa, joissa tehdään maahamme vaikuttavia päätöksiä.

2.4 Suomi on vahvempi turvallisuuden tuottaja

- Suomen tiivis yhteistyö Ruotsin ja Yhdysvaltojen kanssa sekä Nato-yhteistyön, ml. 29+2 toimintamalli, ja alueellisten järjestelyjen kehittäminen vahvistavat Itämeren alueen ja Euroopan turvallisuutta.
- Suomi toimii konfliktien ennalta ehkäisemiseksi ja niiden ratkaisemiseksi rauhanvälityksen ja kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan avulla. Rauhanvälityksen ja -rakennuksen pitkäjänteisyyden varmistamiseksi toiminnan rahoitus on turvattava. Tutkitaan malleja varmistaa rauhanvälityshankkeiden rahoitus myös muuten kuin kehitysyhteistyövaroin.
- Suomi osallistuu yhteisten kyber- ja hybriditorjuntakykyjen kehittämiseen EU:ssa ja yhteistyössä Naton kanssa. Ulkomministeriön ja muiden viranomaisten riittävästä tietoturvasta huolehditaan. Tähän tarvitaan lisää resursseja.
- Suomi on aloitteellinen joukkotuhoojien leviämiseen liittyvien uhkien torjunnassa sekä tavanomaisten aseiden valvontaan ja vähentämiseen liittyvissä kysymyksissä.

2.5 Suomi on aloitteellinen pohjoisella alueella ja naapurustossamme

- Suomi on aloitteellinen turvallisuuden ja kestävän taloudellisen yhteistyön edistämisessä arktisella alueella ja Itämerellä. Suomi varautuu laaja-alaisesti erilaisiin lähialueita koskeviin riskeihin.
- Naapuruus ja EU-jäsenyys määrittävät Suomen Venäjä-politiikkaa. Naapuruussuhde ja EU-politiikkaan vaikuttaminen edellyttävät dialogia Venäjän kanssa.
- Venäjän käyttämien vaikuttamiskeinojen laajuus ja toiminnan kokonaisvaltaisuus tunnustetaan. Ulkoministeriö huolehtii osaltaan siitä, että valtiohallinnolla ja yhteiskunnassa on realistinen tilannekuva Venäjästä.

2.6 Laajempaa kumppanuutta Afrikassa

- Suomi panostaa tiiviimpiin poliittisiin ja kauppasuhteisiin sekä kattavampaan ja vaikuttavaan läsnäoloon Afrikassa.
- Suomi tukee kestävästä kehityksestä ja talouskasvusta Afrikassa. Kumppanuutta monipuolistetaan panostamalla kaupallistaloudelliseen ja innovaatioyhteistyöhön.
- Hauraimmissa maissa tarvitaan vahvempaa kehitysyhteistyöpanosta sekä humanitaarista apua. Suomen toiminta vahvistaa erityisesti tyttöjen ja naisten asemaa sekä seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja -oikeuksia sekä koulutusta, työllisyyttä ja hyvää hallintoa.
- Suomi vahvistaa turvallisuutta ja kehitystä lisäämällä osallistumistaan konfliktinestoon, rauhanvälitykseen ja -rakennukseen sekä kriisinhallintatehtäviin Afrikassa.

2.7 Aasian nousu edellyttää läsnäolon lisäämistä alueella

- Aasian taloudellinen ja poliittinen merkitys Suomelle kasvaa edelleen, minkä vuoksi suhteita vahvistetaan ja monipuolistetaan. Kiinan vaikutusvaltaa ja tavoitteita arvioidaan talouden lisäksi myös turvallisuuspoliittisesta näkökulmasta.
- Suomi kohdistaa voimavaroja ja laajentaa yhteistyötä Itä-Aasian ohella Etelä- ja Kaakkois-Aasian kasvavilla markkina-alueilla.
- Suomi edistää EU:n sopimusverkoston kehittämistä Kiinan, Intian ja muiden keskeisen Aasian maiden kanssa.

MITEN UM:N TULEVAISUUSKATSAUS LAADITTIIN?

Ulkoministeriön tulevaisuuskatsouksen laadinnasta vastasi ministeriön suunnittelu- ja tutkimusyksikkö. Työtä johti ministeriön johtoryhmä.

Prosessiin osallistuivat työpajatyöskentelyn kautta ministeriön osastopäälliköt, diplomaattikoulutusta käyvät kavaku-kurssilaiset ja ulkoiset sidosryhmät. Yliopisto-opiskelijoita kutsuttiin osallistumaan kirjoituskilpailun kautta. Koko ulkoasiainhallinnon henkilökunnan näkemyksiä kartoitettiin ministeriön sisäisellä kyselyllä, jota täydennettiin edustustojen päälliköille osoitetulla raportointipyyynnöllä tulevaisuuden uhista ja mahdollisuuksista.

Tulevaisuuskatsouksen tausta-aineistona hyödynnettiin erityisesti ministeriön omaa raportointia, kansainvälisiä ennakointi- ja tutkimusraportteja sekä vuonna 2017 ministeriössä toteutetun valtioneuvoston kanslian koordinoiman ennakointiharjoituksen skenaarioita ja muita tuotoksia.

Kiitos kaikille prosessiin osallistuneille!

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

SNELLMANINKATU 1, HELSINKI
PL 23, 00023 VALTIONEUVOSTO
valtioneuvosto.fi
julkaisut.valtioneuvosto.fi
ISBN: 978-952-287-590-7 PDF
ISSN: 2489-8015 PDF